

«Союз землевласників» виказував своє невдоволення внутрішньою політикою гетьмана, вимагаючи припинити діяльність соціалістів в Україні. «Київський національний центр» розглядав гетьмана як зрадника Росії, не бажав ніяких переговорів з гетьманом, сподіваючись на встановлення в Україні нової «правої» російської диктатури [1, 35; 5, 82].

Ось таким висловом можна окреслити причини невизнання здобутків Гетьмана Павла Скоропадського: «Вождем українського руху я не міг дати місця, вони надто ліві. Їхнє незадоволене самолюбство, з одного боку, і надзвичайно зручний ґрунт для будь-яких повстань – з іншого. Озлоблення на німців, що осуджували порядок, хлібна монополія, неможливість швидкого вирішення земельного питання, північний більшовизм, що манив деморалізовані натовпи своєю проповіддю, грабунки і насильства, втеча австрійців, повернення з полону сотень тисяч всякого озлобленого, відчайдушного люду з Австрії, подорожчання цін на предмети першої необхідності. Я розумію, що наші українські демагоги скористалися цим моментом, але вони ж, скидаючи Гетьманство, знищили й Україну як одиницю, що вже визначилася. Тепер українцям доведеться починати спочатку... Але ні керівні російські кола цього не зрозуміли, ні українці не могли, хоча б тимчасово, відмовитися від своїх дрібних честолюбних розрахунків задля більшої справи. ... Директорія, що змінила мене, ганяється за дешевими лаврами, підробляючись під бажання натовпу, обіцяла всю землю незаможним. Із цього нічого, окрім анархії та остаточного руйнування країни, – не вийде» [3, 292, 287].

Джерела та література

1. Савченко В. Павло Скоропадський. Харків: «Фоліо», 2015. 63 с.
2. Останній гетьман. Київ: Академпрес, 1994. 320 с.
3. Павло Скоропадський спогади» кінець 1917 – грудень 1918. Київ, Філадельфія, 1995. 493 с.
4. Гетьманат Павла Скоропадського: історія, постаті, контрверсії. Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 2008. 320 с.
5. Андрусак Т. Правові основи Гетьманської Держави 1918 р. Останній гетьман. Ювілейний збірник пам'яті Павла Скоропадського (1873–1945). Київ: Академпрес, 1993. С. 83–93.

Кубов Мирослав

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ВНЕСОК АНДРІЯ МЕЛЬНИКА В УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ

Ключові слова: Національний рух, Організація Українських Націоналістів, боротьба за державність.

Keywords: National movement, Organization of Ukrainian Nationalists, struggle for nationhood.

Після подій 24 лютого 2022 р. світогляд мільйонів українців змінився. Все більше людей починає цікавитись ідеєю націоналізму та її витоками. Тому постає питання, які формували український націоналізм, викликають особливий інтерес як у фахових істориків, так і у пересічних громадян. Однак не всі особистості отримали достатню уваги. Тому важливо згадувати й висвітлювати всіх, хто зробив свій внесок у розвиток українського націоналізму.

Одним з найбільш недооцінених діячів ХХ ст. видається Андрій Мельник. І хоча його ім'я відоме, діяльність залишається менш висвітленою та зноюю українцями. Тому важливо пам'ятати його досягнення та внески.

Народився майбутній провідник ОУН 12 грудня 1890 р. у селі Воля Якубова на Львівщині. В його сім'ї завжди вирували націоналістичні ідеї завдяки батьку. Здобував освіту Андрій Мельник у Самборі, Дрогобичі і Стрию. У 1914 р. почалась Перша світова війна, Андрій пішов добровольцем до Легіону Українських Січових Стрільців, де проявив відвагу та героїзм. Пізніше він потрапив до російського полону, де познайомився з Євгеном Коновальцем. Із початком Української революції Андрій Мельник відправився до Києва, де він служив спочатку УНР, а потім Українській Державі. Однак згодом А. Мельник разом з Є. Коновальцем стали на сторону протигетьманського повстання. Вже в часи Директорії були отаманами, і в певний момент їм навіть пропонували взяти у свої руки владу, але вони відмовлялися. Згодом їх шляхи з головою Української Народної Республіки С. Петлюрою розходяться.

А. Мельник з Є. Коновальцем створили Українську Військову Організацію. В 1924 р. А. Мельника заарештувала польська поліція, і він чотири роки перебував у в'язниці. У 1929 р. стається знакова подія – було створено Організацію Українських Націоналістів. Першим її очільником був Є. Коновалець. А. Мельник відразу став учасником об'єднання. Пізніше Є. Коновалець призначив А. Мельника наступником голови ОУН – на випадок, якщо з Євгеном щось станеться. 1938 р. більшовики підступно вбивають Є. Коновальця, тому Андрій Мельник перебирає на себе керівництво ОУН і починає організовувати новий Збір Українських Націоналістів.

Наприкінці серпня 1939 р. у Римі відбувається Другий Великий Збір Українських Націоналістів, на якому головою ОУН обирають А. Мельника. Проте події початку Другої світової війни та різне бачення подальшої діяльності організації призвели до її розколу, через який вона втратила велику частину своєї сили. Коли в 1941 р. в Україну приходять нацисти, вони придушують всі спроби українців утворити державу. Тому надії, що нова влада дасть шанс на державність, були марні. Андрій Мельник зі своєю дружиною Софією були заарештовані та ув'язнені в концтаборах, в яких вони перебували фактично до завершення війни.

Але навіть в ув'язненні А. Мельник знаходив можливість координувати рух. У 1945 р. закінчується війна, і українську землю окупує влада радянська, яка продовжує знищувати та дискредитувати націоналістичний рух. А. Мельник опиняється на волі, він продовжує вести боротьбу і встановлює нову мету – об'єднати всіх українців за кордоном заради збереження української ідентичності. Він почав реалізовувати проєкт «Світовий Конгрес Українців», проте лише через багато років його було втілено в життя. Помер Андрій Мельник 1 листопада 1964 р. далеко від своєї Батьківщини. Похований був у Люксембурзі.

Шлях, пройдений А. Мельником, надзвичайно складний та тернистий, але не менш від цього захоплюючий. Він вражає своєю незламністю, скромністю та цілеспрямованістю. А. Мельник зміг зберегти та навести лад в ОУН після смерті Є. Коновальця. Навіть у найважчі миті свого життя він керував рухом та продовжував боротьбу. Завжди знаходив орієнтири, мав стратегію розвитку та збереження української нації.

Головною метою діяльності А. Мельника було здобуття незалежної України, розвиток української нації. Він дотримувався більш дипломатично-поміркованої тактики. А. Мельник намагався знайти союзників, які могли б допомогти збудувати українську державу. Однак коли це не виходило – починалась боротьба на різних рівнях. Дії А. Мельника завжди були достатньо прагматичними та прорахованими. Він був свідком війни та численних смертей, тому намагався зробити так, щоб усі жертви були марними. Боротьба велась заради нації, а не певних соціальних груп чи верств. Також він був вірянином, переконаним християнином, його підтримували свого часу Андрей Шептицький та Йосип Сліпий.

Однак залишається ще одне питання, чому про Андрія Мельника згадують не так часто, як інших очільників українського національного руху? Можливо, річ у тім, що Андрій Мельник сам був людиною значимою, але скромною. Можливо, його стратегія була більш поміркованою, а отже, – не такою цікавою більшості, однак його внесок не можна не згадувати.

Підсумовуючи, можна сказати, що внесок Андрія Мельника як діяча національного руху був дійсно значний, тому кожен українець повинен пам'ятати те, що зробили такі особистості, як він.

Джерела та література

1. Герої України. Мельник Андрій Атанасович. URL: <http://heroes.profi-forex.org/ua/mel-nik-andrij-atanasovich>
2. Кучерук О. Андрій Мельник 1890–1964. Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 2005. 16 с.
3. Плавнюк М. Андрій Мельник – на тлі історичної доби ХХ століття. 21.08.2020. URL: <http://kroun.info/artefakty/andrij-melnyk-na-tli-istorychnoyi-doby-xx-stolittya/>
4. Шуткевич О. Андрій Мельник: «Будіть віру в прийдешнє» *День*. 2019. № 210–211. URL: <https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/andrij-melnyk-budit-viru-v-priyudeshnye>

Гуцол Аліна

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЄПИСКОП ГРИГОРІЙ ХОМИШИН: ПОРТРЕТ ПОЛІТИЧНО-РЕЛІГІЙНОГО ДІЯЧА

Ключові слова: Українська греко-католицька Церква, політично-релігійний діяч, єпископ-ординарій, Україна.

Keywords: Ukrainian Greek Catholic Church, political-religious figure, ordinary bishop, Ukraine.

Після проголошення незалежності України з'явилася можливість переосмислити суперечливі оцінки вітчизняної історії, яка за радянських часів неодноразово переписувалася та замовчувалася. Особливо це не стосується місця та ролі греко-католицької церкви та її ієрархів у державотворчому процесі. Серед них однією з найсуперечливіших постатей є Станіславський єпископ-ординарій Григорій Хомишин. Радянська історіографія зображала єпископа як польського прислужника, профашиста, антикомуніста, реакціонера [1]. Г. Хомишин мав свої по-